

UVODNIK

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV PO 70 LETIH: NA ZAČETKU ALI KONCU POTI?

Organizacija združenih narodov (OZN) je nastajala v usodnih časih za človeštvo. Komaj si je predvsem Evropa opomogla od vojne katastrofalnih razsežnosti, že je sledila nova, tokrat res – svetovna. Očitno do tedaj preizkušeni načini zagotavljanja varnosti na lokalni, regionalni in mednarodni ravni preprosto niso zmogli zagotoviti miru. Zato ne preseneča skupna Rooseveltova in Churchillova izjava o “ustanovitvi širšega in stalnega sistema kolektivne varnosti” avgusta 1941, ki jo poznamo pod imenom Atlantska listina. Ne preseneča t. i. Deklaracija Združenih narodov, sprejeta januarja 1942, ki je potrdila Atlantsko listino in ki jo je podpisalo 47 držav. In ne preseneča, da so se države odločile, da bodo kljub nekaterim težavam, še posebej, ko gre za glasovalne pravice v Varnostnem svetu, 26. junija 1945 v San Franciscu podpisale Ustanovno listino Združenih narodov, ki je nato stopila v veljavo 24. oktobra 1945, ko je tudi ustanovni dan OZN.

V preteklih 70 letih je OZN dodobra zaznamoval sodobno mednarodno skupnost in z njo številne generacije, čeprav ne vse enako. Prepričanost o pomembnosti OZN je mogoče utemeljiti z obstojem številnih društev OZN po svetu, ki so povezana v globalno združenje, tj. Svetovno federacijo združenj za Združene narode (*World Federation of United Nations Associations* – WFUNA), katerega članica je tudi Slovenija,¹ profesionalnih združenj, predvsem Akademski svet o sistemu Združenih narodov (*Academic Council on the United Nations System* – ACUNS²), ter ne nazadnje z dejstvom, da ima OZN celo svojo univerzo.³ Čeprav OZN ni izpolnil pričakovanj kot organizacija, ki naj bi služila kot zagotovilo za ohranjevanje mednarodnega miru in varnosti, to še ne pomeni, da je OZN “nekoristen”, oziroma kot se je slikovito izrazil ameriški veleposlanik John R. Bolton, nekdanji vodja predstavništva Združenih držav Amerike pri OZN, da ne bi bilo prav nobene razlike, če bi bila zgradba sekretariata OZN v New Yorku nižja za kakih deset nadstropij (Weisman, 2005). Številne mednarodne norme – človekove pravice, trajnostni razvoj, varstvo okolja, razorožitev – so se razvijale prav v okviru OZN. Vse najbolj občutljive teme – v zadnjem času so to podnebne spremembe – se najprej obravnavajo v Generalni skupščini OZN. Brez OZN bi bil sodoben svet precej bolj zbežan, kaotičen, nepredvidljiv in neorganiziran.

---

¹ Društvo za Združene narode za Slovenijo, dostopno prek <http://www.unaslovenia.org/> (7. februar 2016).

² Informacije o organizaciji dostopne prek <http://acuns.org/> (7. februar 2016).

³ Več o univerzi prek <http://unu.edu/> (7. februar 2016).

Brez podpore mednarodnih institucij ni razvoja mednarodne skupnosti. To spoznanje je začelo prodirati že precej pred ustanovitvijo OZN, najprej na ravni idej, konkretno pa v času Dunajskega kongresa, ki je potekal med 15. septembrom 1814 in 9. junijem 1815. Osnovna naloga kongresa je bila na novo utemeljiti evropski red oziroma meje med državami, potem ko je bila razbita prevlada Francije v Evropi pod Napoleonovim vodstvom. Tedanji dogodki so za razumevanje nastanka in delovanja OZN ključnega pomena. Prvič, na kongresu se je začel uveljavljati koncept "velikih sil", tj. skupine držav s posebno vlogo v mednarodnih odnosih zaradi njihove velike vojaške, gospodarske in posledično politične moči. Dunajski kongres je torej postavil temelje za institucionalno zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti. Na podobnem načelu – da velike sile nosijo največje breme in odgovornost za zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti – je danes utemeljen tudi OZN.

Drugič, najpomembnejše udeleženske kongresa – velike sile: Avstrija, Anglija, Rusija in Prusija, kasneje tudi ponapoleonska Francija – so se dogovorile, da morajo novo ureditev tudi aktivno vzdrževati, in sicer tako, da se bodo redno sestajale, ocenjevale politične razmere v Evropi ter po potrebi sprejele sklepe za aktiven poseg v krizna žarišča. Z drugimi besedami, če iščemo prototip sedanjega Varnostnega sveta OZN, ga kaže iskati prav v sistemu "koncerta velikih sil", ki ga je uvedel Dunajski kongres. Ti redni kongresi so sicer bili le štirje: v sedanjem Aachnu v Nemčiji leta 1818; v sedanji Opavi na Češkem leta 1820; v Ljubljani leta 1821 ter v italijanski Veroni leta 1822. Vendar pa so se tudi kasneje, čeprav ne redno, te velike sile sestajale, ko je bilo treba reševati krizna vprašanja, tako da jim je uspelo bolj ali manj uspešno praktično eno stoletje zagotavljati stabilnost mednarodne skupnosti.

Tretjič, obdobje relativne stabilnosti in že omenjena industrijska revolucija sta terjali vedno več sodelovanja na mednarodni ravni tudi na tehničnem področju. Prav iz takih potreb so nastale prve stalne mednarodne institucije. Tu je treba najprej omeniti rečne komisije, ki so dejansko postale prve mednarodne organizacije moderne dobe. Takšno komisijo na reki Ren so oblikovali prav na Dunajskem kongresu. Podobno rečno komisijo so oblikovali leta 1856 za reko Donavo. V drugi polovici 19. stoletja se je razvoj mednarodnih organizacij nadaljeval. Tako je Mednarodna telekomunikacijska unija nastala leta 1868 na Dunaju, Mednarodna poštna unija pa leta 1874 na kongresu v Bernu. Omeniti velja še nekatere druge mednarodne organizacije, na primer Mednarodni urad za meroslovje (1875) in Mednarodno združenje za zaščito industrijske lastnine (nastalo leta 1883/1897). Ocenjuje se, da je do leta 1914 nastalo kar 50 mednarodnih organizacij (Gerbet v Abi Saab, 1981: 36). Klasični mednarodni kongresi so mednarodno komuniciranje počasi začeli prepuščali mednarodnim organizacijam.

Naraščajoče število mednarodnih organizacij je treba pripisati industrijski revoluciji in njej sledeči globalizaciji, ki je terjala čim hitrejši obrat kapitala in čim manjše ovire pri trgovanju. V tem kontekstu so pomembno vlogo igrali standardizacija ter uveljavljena pravila trgovanja, kar je bilo mogoče doseči le s stabilnimi mednarodnimi institucijami, sposobnimi koordinativne vloge. Zato seveda ni nikakršno presenečenje, da so se prve mednarodne organizacije oblikovale na tehničnih področjih, ki so bila v tistem času gonilo globalizacije, npr. telekomunikacije in prevoz. Za razliko od sodelovanja na tehničnem področju pa sodelovanje v politiki, še posebej pa pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti, še zdaleč ni bilo tako razvito. K temu so svoje prispevala tudi nacionalistična gibanja proti koncu 19. stoletja, ki so na plan prinesla nove pretendente za oblast, predvsem združeno Nemčijo. Boj za prevlado se je tako spet začel, le da sta bila tokrat scenarij in razplet precej drugačna; prišlo je do prve vojne globalnih razsežnosti v celotni zgodovini mednarodne skupnosti, napredek vojaške tehnologije pa je povzročil trpljenje in smrt milijonov vojakov in civilistov.

Še pred tragedijo, ki jo je povzročila prva svetovna vojna, je nastal prvi resnejši poskus institucionalizacije mednarodnega miru in varnosti na globalni ravni. Potekal je v Haagu, kjer so se države zbrale dvakrat, in sicer od 18. maja do 27. junija 1899 ter od 15. junija do 18. oktobra 1907. Sklicana je bila tudi tretja haaška konferenca (v letu 1915), vendar pa je zaradi začetka prve svetovne vojne ni bilo mogoče izvesti. Temeljni namen haaških konferenc, tj. omejiti oboroževanje in zaustaviti oboroževalno tekmo, sicer ni bil dosežen. Kljub temu pa je treba poudariti, da je izkušnja teh konferenc pomagala graditi kasnejše globalne organizacije ter razvijati mednarodno pravo. V tem kontekstu je vsekakor omembe vredna na prvem haaškemu zasedanju sprejeta Konvencija o mirnem reševanju mednarodnih sporov in z njo ustanovitev Stalnega arbitražnega sodišča.⁴ Na postopkovnem področju je prav tako prišlo do nabiranja pomembnih izkušenj, še posebej, ko gre za vprašanje suverene enakosti držav. V Haagu so namreč pogovori potekali na bolj "demokratičen" način, kot so bile države vajene. Uvedli so namreč pravilo ena država en glas, odločitve pa so se načeloma sprejemale soglasno. Takega načina odločanja na tako občutljivem področju, kot je vprašanje miru in varnosti, do tedaj v sodobni mednarodni skupnosti niso poznali.

Grozote prve svetovne vojne so pokazale in dokazale, da sta standardizacija in pospeševanje trgovine s pomočjo mednarodnih organizacij, ki služijo predvsem gospodarstvu, za splošen razvoj mednarodne skupnosti in nemo ten proces globalizacije premalo. Tudi v mednarodni politiki, predvsem ko

⁴ Dostopna prek http://www2.gov.si/zak/Zak_vel.nsf/0/c12563a400338836c1256def003fbc48?OpenDocument (7. februar 2016); glej 41. – 50. člen te pogodbe.

gre za ohranjevanje mednarodnega miru in varnosti, je bilo treba vzpostaviti določeno institucionalno stabilnost: stalni forum, v katerem bi se države srečevale in poskušale urediti svoja nesoglasja že v zgodnejših fazah, in ne šele takrat, ko problemi tako eskalirajo, da jih klasična diplomacija ne more več razrešiti. Nastalo je Društvo narodov (DN). Organizacija kot taka ni bila v ničemer posebej izvirna, prej bi jo lahko označili kot "nadgradnjo" že dotedanjih poskusov ohranjati mednarodni mir in varnost, sploh po Dunajskem kongresu leta 1815, vendar s to razliko, da naj bi isti cilj – tj. doseči in ohraniti stabilnost mednarodne skupnosti – države dosegale prek koherentnejšega sistema mednarodnega organiziranja (Howard-Ellis, 1928: 60).

Sistem naj bi ponudil institut kolektivne varnosti,⁵ in sicer z vzpostavitvijo povsem nove mednarodne organizacije – DN. Slednji ni upravičil pričakovanj in mnogi so na začetku druge svetovne vojne izražali prepričanje, da mednarodna skupnost tovrstne univerzalne organizacije sploh ne potrebuje.⁶ Med skeptiki je bil tudi ameriški predsednik Franklin D. Roosevelt, ki v začetnih razmišljanjih že med drugo svetovno vojno o bodoči globalni ureditvi, ki bi temeljila na nekakšnem "novem Društvu narodov", ni hotel niti slišati. Po temeljiti analizi napak in prednosti DN pa so ameriški načrtovalci vendarle prepričali Roosevelta o potrebi po novi mednarodni organizaciji. DN je namreč uvedlo nekatere pomembne inovacije, med katerimi je bila najbrž najpomembnejša prepričanje snovalcev te organizacije, da morajo velike sile v sistemu kolektivne varnosti imeti posebno mesto, zato so tudi predvideli svet, v katerem bi te sile imele stalno članstvo. Hkrati so se strinjali tudi glede vloge manjših držav: da jih ne gre povsem odrezati od procesa odločanja v svetu. Zato so tudi zanje predvideli članstvo, vendar nestalno. Mednarodno sodišče je bilo del sistema DN, prav tako nekatere pomembne mednarodne organizacije, kot na primer Mednarodna organizacija dela. Kljub številnim pomanjkljivostim je DN postavilo solidne temelje za nadaljnji razvoj organiziranja mednarodnega miru in varnosti.

OZN je seveda v marsičem presegel DN. Prvič, uspel je doseči temeljni cilj – univerzalizem. Članstvo v OZN pod svojo streho združuje vse velesile in skorajda vse ostale države. OZN je dokončno združil teorijo in prakso inherentne povezanosti mednarodnega miru in varnosti z gospodarskimi in družbenimi vidiki sodobne mednarodne skupnosti. Sistem Združenih narodov (ZN) ne predstavlja samo Varnostnega sveta in modrih čelad. Prek svojih organov in specializiranih agencij koordinira ali aktivno posega v

---

⁵ Več o konceptu kolektivne varnosti v članku Grizolda, Prašnikarjeve in Bučarja v nadaljevanju prvega dela tematskega sklopa.

⁶ Klasik realistične teorije mednarodnih odnosov Edward H. Carr je svoje razočaranje nad Društvom narodom, za katerega je v začetku verjel, da je odgovor mednarodne skupnosti na prihodnje poskuse destabilizirati svet in ga pahniti v vojno, prelil v seminalno delo, ki že desetletja navdihuje različne teoretike mednarodnih odnosov (Carr, 1981).

dejavnosti in sodeluje z institucijami na področju gospodarstva in financ, kmetijstva, znanosti in kulture, socialnih zadev, zdravstva in še mnogih drugih dejavnosti sodobne družbe.⁷ Razvoj sistema ZN kaže, da je poseben poudarek v dejavnostih namenjen prav gospodarskim in družbenim vidikom sodobne mednarodne skupnosti. Dvajseta in trideseta leta prejšnjega stoletja so namreč pokazala, da se prav v teh sferah najpogosteje razvijajo krize, ki lahko toliko ogrozijo mednarodni mir in varnost, da so ogrožene desetine ali stotine milijonov človeških življenj.

Drugič, kljub vsej svoji obširnosti (morda prav zaradi nje) OZN kaže precejšnjo sposobnost adaptacije na izzive dinamične, hitro razvijajoče se mednarodne skupnosti. DN je namreč bil vzpostavljen kot sredstvo za vzdrževanje *statusa quo*, v prvi vrsti za nadzor Nemčije. Po drugi strani pa je OZN nastal kot sredstvo zagotavljanja ravnotežja moči. V času delitve sveta na države, ki so prevzele socializem oziroma kapitalizem kot družbeno ureditev, je OZN enako služil obema vrstama držav, enako velja tudi za kasneje nastalo kategorijo neuvrščenih držav. To se od konca hladne vojne ni spremenilo. Francis Fukuyama je konec hladne vojne pospremil z esejem o "koncu zgodovine" (Fukuyama, 1989), vendar, vsaj kar zadeva OZN, konca zgodovine ni. Tako kot pred letom 1989 se mora OZN tudi danes spopadati z vsemi kontradiktornostmi svobodnega sveta: razkol med revnimi in bogatimi, koncentracija moči v rokah peščice akterjev, podnebne spremembe in okoljski problemi. Kapitalizem, za Fukuyamo zmagovita družbena ureditev, ki ji doslej ni bila kos nobena alternativa, na ta pereča vprašanja nima ustreznih odgovorov. Nima jih niti OZN, a jih aktivno naslavlja in s tem blaži njihove učinke. Zatorej, če se danes resno vprašamo, ali bi si lahko svet predstavljali brez OZN, lahko pritrdilno odgovorijo le tisti, ki OZN ne poznajo. Kot nakazano, je obstoj OZN nekakšno ohranjanje kontradiktornosti kapitalistične ureditve, saj je obstoj organizacije v interesu tako bogatih kot revnih. Bogatih zato, ker si s svojim članstvom in prispevki kupujejo socialni mir, potreben za razvoj mednarodne skupnosti, in seveda za njihov razvoj. Revnih pa zato, ker bi brez OZN bili še revnejši in v neprimerno slabšem položaju, kot so danes. OZN je najboljša izmed slabih rešitev za nadaljnji razvoj mednarodne skupnosti. To je organizacija, v katero je vgrajena širša koncepcija mednarodnega miru in varnosti. Ravno zato, ker se trudi zagotavljati vsaj temeljne okvire za človeka dostojno življenje na vsem planetu, predstavlja upanje, da bo zavest človeštva presegla k dobičku usmerjeno miselnost in zaradi številnih razlogov (pomislimo samo na posledice podnebnih sprememb) postopoma ponotranjila maksimo, da je "manj več". Tudi boj za preživetje zahteva usklajeno akcijo. S svojimi 70-letnimi

⁷ Koristen prikaz sistema Združenih narodov je na voljo prek <http://www.unaslovenia.org/ozn/sistem> (7. februar 2016).

izkušnjami je OZN že danes sposoben izvajati takšno koordinacijo, če le za to dobi pooblastilo držav članic.

Razmišljanje o prihodnosti OZN ne pomeni, da je s takšnim načinom mednarodnega organiziranja, kot ga pooseblja ta globalna organizacija, vse v najlepšem redu. Še zdaleč ne. Če pogledamo sistem kolektivne varnosti, je ta podvržen nenehnim kritikam, od tega, da se velike sile za posredovanje v mednarodni skupnosti odločajo na podlagi dvojnih meril (jasno izražena skupna volja za aktivno posredovanje proti iraški intervenciji v z nafto bogatem Kuvajtu leta 1991, nerazumna zadržanost v zvezi s posredovanjem v Ruandi leta 1994), do tega, da sedanja sestava stalnega članstva Varnostnega sveta OZN ne ustreza več dejanskim razmeram, da obstajajo nove velesile, ki bi si ravno tako zaslužile članstvo v tem organu. Ta desetletja trajajoča dilema prilagajanja OZN razmeram v svetu bo zagotovo slej ko prej razrešena. Razvoj mednarodne skupnosti mora potekati tako, da se preprečijo konflikti globalnih razsežnosti, vsak tak konflikt bi namreč pomenil korak nazaj za mednarodno skupnost kot celoto. Zato je nujno odgovoriti tudi na vprašanje, kdo si v danem trenutku glede na svojo vlogo pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti "zasluži" biti stalni član Varnostnega sveta OZN.

10

OZN, kot ga poznamo danes, torej ni popoln, je pa koristen. Institucionalizacija je pomemben, seveda pa ne odločilen dejavnik miru v mednarodni skupnosti. Institucije namreč omogočajo stike, izmenjavo mnenj, reševanje sporov na različnih ravneh, od regionalne do globalne. O tem pričajo tudi empirična dejstva, stara sedem desetletij. Od leta 1945 so si sledili številni izzivi: hladna vojna, njen konec, razmah mednarodnega organiziranja, številne krivice in razlike v razvoju, novi izzivi, ki jim še nismo kos (npr. podnebne spremembe), številni lokalni konflikti, prenekateri med njimi so imeli grozovite razsežnosti (korejska vojna, Vietnam, Kambodža, Ruanda, Sudan, Kongo, Srebrenica ...). Uspeli pa smo se izogniti tistemu najhujšemu – novi, že tretji svetovni vojni. Kdo bi morda rekel, da je za to, da danes kljub vsem tegobam, ki pestijo ta svet, živimo v relativnem miru, bolj zaslužna jedrska tehnologija kot pa mednarodne organizacije. Morda. Morda bi lahko govorili o jedrski energiji kot o nekakšnem zagotovitlu našega miru, toda to ne zmanjšuje pomena mednarodnih organizacij. Ker če bi ga, potem bi na primer tako Ruska federacija (nekdanja Sovjetska zveza) kot ZDA že zdavnaj izstopili iz OZN. Očitno se njima, pa tudi drugim državam članicam OZN sodelovanje v OZN in nasploh v sistemu ZN zdi pomembno, vsem težavam navkljub. Jedrska oborožitev je le eden izmed problemov človeštva. Da je po vseh prizadevanjih zgraditi moderno, civilizirano mednarodno skupnost še vedno mogoče na tako grozovit način pokončati sočloveka, soseda, znanca, kot se je to počelo v Ruandi in nekdanji Jugoslaviji, zgolj dokazuje, da je mednarodno sodelovanje, sploh ko gre za razvoj nekaterih

temeljnih norm in vrednot, ki varujejo človeka kot posameznika, v marsičem še na začetku poti. Brez OZN te poti ne bi znali začrtati.

Ključno za razumevanje OZN ob njegovi sedemdeseti obletnici je v tem, da ta globalna organizacija ni "od včera" in da je leto 1945 zgolj njen začetek. Načela delovanja OZN, smisel in upravičenost njegovega obstoja, pa segajo mnogo dlje v zgodovino, vsaj tja v leto 1815. Miru v svetu namreč ni mogoče zagotoviti zgolj z vojaškimi sredstvi. Njegova zagotovitev je odvisna od vrste dejavnikov, v prvi vrsti tistih, ki povzročajo in ohranjajo hude razvojne razlike med državami. Povedano drugače: konec osemdesetih let 20. stoletja je bila končana ideološka vojna med komunizmom in kapitalizmom, OZN pa je obstal kot edina zares socialistična globalna mednarodna organizacija. Za sodobno mednarodno skupnost je to dobro. Obstoj OZN in tistega, kar zastopa, ni ideološko vprašanje. Miru in stabilnosti ni, če zanju skrbi prazen želodec. Ustanovna listina OZN ne govori samo o miru in vojni. Razpoznava tudi gospodarska in družbena vprašanja, človekove pravice, spodbuja k sodelovanju med državami na vseh področjih in v dobri veri. Logika kapitala v svoji najčistejši obliki, ki pozna samo poražence in zmagovalce, takega jezika ne razume. Zato sta za vse nas, ki nam je do miru, ki so nam draga ne samo naša, ampak tudi življenja vseh na planetu, OZN in njegov sistem izjemno pomembni entiteti. Ta ugotovitev je vsekakor relevantna tudi za Slovenijo, saj je naša družba z OZN vseskozi živela. Že v času nekdanje Jugoslavije so bili v Sloveniji živahni številni krožki, ki so se ukvarjali z dejavnostmi OZN.

Leta 2015 je tako obeleženo kot 70. obletnica ustanovitve OZN. Prav teh častitljivih 70 let je dalo navdih vrsti uglednih slovenskih znanstvenic in znanstvenikov, ki delajo doma in v tujini, da se tudi sami v tematskem sklopu Teorije in prakse, ki ga sestavljata ta in naslednja številka revije, ozrejo na preteklih sedem desetletij, podajo oceno dela OZN ter predstavijo svoj pogled na delovanje OZN v prihodnje. "Obletnica" je v tem kontekstu tako razumljena drugače. Sedem desetletij OZN se začne z dnem, ko je OZN dejansko začel - z delom. To se je zgodilo 10. januarja 1946, ko se je prvič sestala Generalna skupščina OZN. Cilj projekta, daleč najbolj obsežnega te vrste v zgodovini Slovenije, in - upamo si trditi - daleč najbolj obsežnega te vrste v slovenščini od 10. januarja 1946, je torej realno osvetliti delo OZN in ločiti zrno, pogosto očem skrito, od plev, ki jih premalo informirana in zato kritična širša javnost najprej opazi. Kritiki namreč pogosto pravijo, da je OZN "neučinkovita" organizacija. Prav. Toda kaj pomeni - (ne)učinkovitost?

Celo kak kritik se pusti prepričati, da na to temeljno vprašanje ni enoznačnega odgovora. Že v tem, prvem delu tematskega sklopa bomo videli, da je OZN na svoji poti dosegel lepe uspehe. Kakorkoli je lahko njegov prispevek k mednarodnemu miru in varnosti kritiziran, dejstvo je, da do tretje

svetovne vojne ni prišlo. Dejstvo je, da je OZN postal uspešen sestavni del regionalizacije mednarodne skupnosti, pa čeprav tveganje "tekmovalnosti" med regionalnim in globalnim o(b)staja. Kot je tudi dejstvo, da se je v okviru OZN postorilo veliko pri razvoju mednarodnega prava. Tam se na primer pomembno razpravlja o tem, ali so načela Ustanovne listine OZN *jus cogens*. Brez OZN ne bi bilo napredka v mednarodnem pomorskem pravu. Brez OZN ne bi bilo izjemnega razvoja mednarodnega okoljskega prava. Brez OZN ne bi bilo razvoja koncepta odgovornost zaščititi, pri katerem je Slovenija odigrala pomembno vlogo. OZN morda ni "glavni igralec" v mednarodnih ekonomskih odnosih, toda teme, ki jih odpira, so pomembne, celo usodne, zato je zagovornišvo njegove večje vloge izjemno pomembna tema za nadaljnji ekonomski razvoj mednarodne skupnosti, sploh ko gre za aktualni in akutni prepad med revnimi in bogatimi.

Ko govorimo o (ne)učinkovitosti OZN, ne moremo mimo enega največjih izzivov sodobnega časa - terorizma. Marsikdo utegne biti presenečen nad nizom aktivnosti OZN, celo takih, kjer je OZN, ta, pravijo, okorela organizacija, sprejemala smernice in sklepe, ki so jim države komaj sledile ali niso želele slediti: do 11. septembra 2001. In ko že govorimo o pogledu v prihodnost. OZN je zagotovo organizacija z veliko problemi, o čemer je v obeh delih tematskega sklopa veliko govora. Ni pa mogoče reči, da je to organizacija brez vizije. V čedalje bolj globalizirani mednarodni skupnosti je npr. povezovanje med javnim in zasebnim sektorjem vsak dan aktualnejše. OZN se tega zaveda, zato je eden od prispevkov v tematskem sklopu posvečen prav tej problematiki.

Tematski sklop zajame to, kar OZN je oz. kar želi reševati: zgodovinska, institucionalna, pravna, varnostna ter ekonomskorazvojna vprašanja. Njegova dodana vrednost je v tem, da v njem avtorice in avtorji ne samo analizirajo preteklost, ampak konkretno predlagajo poti za prihodnost. Članke družijo pomembna Howard-Ellisova (1928: 62) ugotovitev, da ni mogoče govoriti niti o tem, da je konfliktnost človeka nekaj povsem naravnega, niti o tem, da je naravno stanje človekovo prizadevanje za mir. Odločitev za rešitev sporov z nasilnimi sredstvi (z vojno) ni po njegovem mnenju nič drugega kot splet reakcij na izzive v okolju, ki jih posameznik ali skupina ljudi pretvori v akcijo, podprto z združevanjem določenih idej oz. predstav o svetu, v danem času in prostoru. A tako kot se spreminja naše okolje, se spreminjajo tudi ideje, vrednote in z njimi institucije. Človekova narava torej ni nespremenljiva. Nasprotno, spreminja se tako in toliko, kot se spreminja okolje, ki jo obkroža. Ta vzajemni odnos ima seveda lahko različne scenarije. Lahko vodi k miru, lahko pa tudi k vojni. A nečesa se je treba zavedati: če sodobno človeštvo ni sposobno preprečiti vojne, bo človeštvo tisto, ki bo najbolj usodno čutilo njene posledice. Usoda človeštva je torej povezana izključno z odgovorom na vprašanje, ali sodobne probleme reševati z

mirnimi sredstvi ali ne. Članki, ki so ponujeni v razpravo, vidijo prihodnost človeštva in s tem prihodnost OZN z golj in le v sodelovanju ter skupnem reševanju globalnih problemov. Že površen opazovalec sodobne dinamike procesov in odnosov v mednarodni skupnosti se bo tako strinjal, da je OZN glede na trenutno stanje stvari na našem planetu še vedno bolj na začetku poti, ki bo še dolga. A dokler je jasno, kje je cilj – mir in varnost za vse ljudi tega sveta – je po tej poti vredno hoditi.

Zlatko Šabič,
gostujoči urednik

LITERATURA

- Abi-Saab, Georges (1981): *The Concept of International Organization*. Paris: UNESCO.
- Carr, Edward H. (1981): *The Twenty Years' Crisis: An Introduction to the Study of International Relations*. London: Macmillan.
- Fukuyama, Francis (1989): *The End of History*. *The National Interest*, Summer.
- Howard-Ellis, Charles (1928): *Structure and Working of the League of Nations*. London: George Allen and Unwin.
- Weisman, Steven R. (2005): *Bush Nominates Weapons Expert as Envoy to U.N.* *The New York Times*, 8 March. Dostopno prek http://www.nytimes.com/2005/03/08/politics/bush-nominates-weapons-expert-as-envoy-to-un.html?_r=0 (7. februar 2016).